

Шуфлат Роксоляна Андріївна

студентка 3 курсу факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Савчук С.В.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ВПЛИВУ АНТИЦИКЛІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТУ

В умовах сучасного технічного та інноваційного прогресу важливим є чіткий та врегульований вплив на формування бюджету країни, оскільки Україна є країною, яка поступово досягає рівня економічного розвитку країн Європейського союзу.

Багато науковців в сфері економіки вважає, що найвдалішою для аналізу формування бюджету країни є теорія економічних циклів. Аналізуючи весь період розвитку вітчизняної економіки, можна зауважити тенденцію до циклічного характеру економіки, тобто швидке зростання її темпів через певний проміжок часу змінюється стрімким падінням, що згодом знову змінюється зростанням.

В умовах реалізації цілеспрямованої урядової політики при недостатньому сукупному попиті проводиться експансія (грошова і фінансова), при надмірному попиті або галопуючій інфляції – здійснюється обмежувальна і дефляційна політика.

Розвиток світової економіки в ХХ ст. призвів до того, що західна економічна думка визнала циклічність і поглибила дослідження форм, структури та причин циклів. В економічній науці ХХ ст. виокремлено два основні підходи до проблеми державного втручання в економіку з метою подолання впливу циклічних коливань: класичний і кейнсіанський.

Класична теорія ґрунтувалася на тому, що ринкова економіка здатна до автоматичного саморегулювання, а конкуренція забезпечує рівність попиту і пропозиції [1]. При цьому ціна, заробітна плата, процентна ставка пристосовуються до будь-якої ситуації ринку та його кон'юнктури. Кейнсіанська теорія зводилася до необхідності державного регулювання для обмеження стихійності економічних процесів і забезпечення повної зайнятості населення.

На основі аналізу причин виникнення і існування загальносвітової економічної кризи 1929-1933 рр., її впливу на економіку англійський економіст Дж. М. Кейнсом опубліковано роботу «Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей» (1936). За його твердженням, економічні кризи неминучі і випливають з природи ринку. Крім того, ринок включає в себе різні прояви монополізму і поєднується з державним регулюванням, від чого ціни і заробітна плата є негнучкими. Заслугою Кейнса в дослідженні фактора циклічності є розробка ним теорії мультиплікатора [2]. Кейнс відмовився від аналізу традиційних категорій вартості, ціни і доходів і звернув увагу на співвідношення між такими економічними категоріями, як сукупний суспільний попит, накопичення, споживання, державні витрати. На його думку, попитом керують бюджетна політика держави в цілому і державні витрати, що є вагомими інструментами стимулювання інвестицій та споживання. Кредитно-грошова політика повинна відігравати допоміжну роль, враховуючи специфіку реалізації бюджетної політики.

Якщо ж говорити про сучасні тенденції, то в економічно-розвинутій державі здійснюється реалізація багатьох виробничих програм і контролюється перерозподіл доходів у суспільстві, що одержуються у приватному секторі економіки, регулюється фінансова, податкова і зовнішньоекономічна діяльність, реалізуються програми соціального забезпечення і страхування. В умовах сучасної науково-технічної і технологічної революції визначальну роль відіграють інтелектуальні, професійні, організаторські, творчі обдарування і задатки людини. В контексті зазначеної закономірності передбачається забезпечення дорогих економічних умов для відтворення робочої сили. Для цього пропонується застосування проблемно-цільового бюджетування, що включає розробку законодавчої системи; захист конкурентного середовища доходів; їх перерозподіл в суспільстві, корекція суспільних благ і послуг; стабілізація економіки і стимулювання економічного зростання.

Кейнсіанське антициклічне регулювання не усунуло внутрішніх причин циклічного розвитку капіталістичної економіки. Сприяючи пом'якшенню кризових спадів виробництва, воно спричинило серйозні інфляційні наслідки, стимулюючи надмірний ріст грошової пропозиції.

У контексті неокласичного напрямку криза розглядається як випадкове, швидкоплинне явище. Вагоме місце в загальному напрямку

неоконсерватизму (неокласицизму) займає монетаризм, засновником і лідером якого є американський економіст, лауреат Нобелівської премії з економіки М. Фрідмен. На думку монетаристів, гроші є істотним інструментом, що визначає рівень розвитку економіки. Державне регулювання повинно обмежуватися контролем грошової сфери. Головним параметром стабілізаційної політики, згідно монетарної теорії, - є обсяг грошової пропозиції.

Антициклічне регулювання широко застосовувалося після 2-ї світової війни аж до середини 60-х рр. в США, Великобританії, Франції. Зміни в 60-70-х рр. глобальних умов функціонування економіки в результаті воєнних дій і науково-технічної і технологічної революції призвели до модифікації антициклічного регулювання.

У перші десятиліття після 2-ї світової війни характер економічних циклів трансформувався. Він став менш чітким і менш наявним став циклічний характер суспільного відтворення, тобто почала втрачати свою чіткість загальна класична схема промислового циклу; змінилися структура і характер головної фази циклу – самої кризи. Це обумовило розмивання чіткості поняття класичного промислового циклу, взаємозв'язок промислового циклу з інфляційними процесами [3].

Циклічний характер сучасного відтворення не обмежується існуванням промислових (економічних, ділових) циклів і важливим чинником у цьому процесі виступає антициклічне регулювання.

Необхідність антикризової політики держави зумовлена тим, що з одного боку, держава має створювати інституційні основи ринку, підтримувати його функціонування, а з другого – пом'якшувати негативні наслідки його дії. Результатом ефективної фінансової політики держави є стабілізація економіки, а не збалансований бюджет. Тому виникнення бюджетного дефіциту (профіциту) є наслідком об'єктивної необхідності балансування бюджету під час економічного циклу. Звичайно, політика балансування бюджету на різних стадіях економічного циклу не усуває періодичне виникнення кризових явищ, проте дає змогу згладити амплітуду циклічних коливань та пом'якшити негативні наслідки кризи. Відновлення економічного зростання економіки можливе за умови спрямування коштів бюджету на інвестування економіки, що сприяє зростанню ВВП, а також наявності середньо- та довгострокової стратегії інвестиційної політики держави.

На сучасному етапі поступовому відновленню темпів економічного зростання країни сприятиме реалізація виваженої та послідовної бюджетної та податкової політики, проведення комплексних реформ як у бюджетно-податковій сфері, так і в економіці загалом.

Література:

1. Контрциклічні буферні капітали та позики. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-658-21344-2_26 (дата звернення: 17.11.2019 р.).
2. Багаторічний державний фінансовий план. URL: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/BASLeksykon.xsp?id=4461685B59C3D8D3C1257A69002C9BB8&litera=W> (дата звернення: 22.11.2019 р.).
3. Антициклічне регулювання економіки України в сучасних умовах волатильності міжнародних ринків. URL: <http://journals.uran.ua/jiepr/article/view/27513> (дата звернення: 17.11.2019 р.).

Юськова Євгенія Олександрівна

студентка 2 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
*Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів
ім. С.І. Юрія Мелих О.Ю.*

РИЗИКИ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА СПОСОБИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Очевидним є те, що успішне проведення реформування системи пенсійного забезпечення передбачає виявлення чинників, що негативно впливають на систему недержавного пенсійного забезпечення, а також пошук можливостей і шляхів її трансформації, орієнтованої на підвищення рівня соціального забезпечення населення.

Основними факторами, які стримують розвиток недержавного пенсійного страхування, є наступні: відсутність системи гарантування і зберігання пенсійних активів громадян; нестабільна економічна та політична ситуації в країні; низький рівень розвитку національного фондового ринку; низька зацікавленість юридичних осіб – роботодавців щодо створення корпоративних або професійних пенсійних фондів; низький рівень доходів громадян; низький рівень розвитку фінансового ринку, а також відсутність державної фінансової підтримки щодо розвитку недержавних пенсійних фондів (НПФ) [1].